

Poština plaćana
v gotovini

Oddajna pošta
Domžale

Kres

ROČIŠČE

December

12

1937

»KRES«, GLASILO SLOVENSКИH FANTOV, GLASILO ZVEZE FANTOV-SKIH ODSEKOV V LJUBLJANI. — Izhaja 1. vsakega meseca. — Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (predstavnik Joško Godina, Groblje, p. Domžale). — Urejuje Ivan Martelanc, Ljubljana. — Za uredništvo odgovarja Joško Godina, Groblje, p. Domžale. — ROKOPISI se pošiljajo na naslov: Ivan Martelanc, Ljubljana, Miklošičeva cesta 19/I. — UPRAVA: Misijonska tiskarna, Groblje, p. Domžale. Čekovni račun: Misijonska tiskarna (z značko »Kres«) št. 15.730. — NAROČNINA: letno Din 20, pod skup. ovitkom Din 18.

Knjige in časopisi

Nikolaj Vasiljevič Gogolj — dr. Ivan Prijatelj in dr. Silva Trdina, Revizor. Celje (Mohorjeva), 1937. Cvetje iz domačih in tujih logov, zv. 13. Strani 136. — Cena za ude broš. 9.— din, vez. 18.— din; za neude din 12.— in 24.—.

Odkar je veliki Ukrajinec Gogolj l. 1836 ob velikem nerazumevanju in odporu rojakov sodobnikov izdal komediju Revizor, težko najdemo slično delo, ki bi bilo vedno enako sveže, vedno užigajoče, vedno sodobno. Na največjih odrih in v preprostih dvoranah vedno znova zajema najširše ljudske plasti, jih vedri in očiščuje ob enem.

Kakor da se gledalec sam vidi v igralcu, kakor da predstavljeni lik uči in graja in spodbuja vsakega izmed nas, tako se nam zdi ob igranju in branju tega klasičnega dela svetovne literature.

Tudi pri nas smo že na mnogih odrih videli Revizorja, saj imamo Slovenci prvi prevod tega dela že iz leta 1884 iz roke Ivana Vesela, v Ljubljani pa se je prvič igral v gledališču že leta 1887.

V novem prevodu dr. Ivana Prijatelja in v priredbi dr. Silve Trdine je Gogoljev Revizor vse bolj domač, naš, bolj izražen v našem občutju, v slovenskih krajevnih, ljudskih in družabnih odnosih.

Dijak, izobraženec, knjižničar ne bodo mogli pogrešiti v svojih predalih tega dela, ki nam ga je Mohorjeva pripravila v tako lahko dostopni obliki, pa v tako odlični priredbi.

N. I.

Misijonski koledar 1938, devetnajsti letnik. — Misijonišče Groblje — Domžale. Strani 128. — Cena 10.— din.

Vsa povojna leta, odkar se je v Slovincih zanimanje za misijonstvo razživilo, nestrpnost pričakujemo zadnje mesece leta Misijonski koledar, ki je doživel že 19 letnikov. Tuje dežele, ki nam jih opisuje, junaška dela misijonarjev, ki nam o njih pripoveduje, kdo bi se za to ne zanimal. Zlasti še, ko nam prinaša navadno vse polno novic o življenju in delu

slovenskih misijonarjev, ki danes že prav po vseh deželah sveta širijo evangelij Gospodov in krščansko kulturo.

Letočni koledar je nenavadno pester, vse-skozi zanimiv, vsebinsko čisto nov. Posvečen je Oceaniji, najmanj poznanim deželam in rodovom sveta. Oceanijo je popisal Franjo Miklavčič, nekdanji konzularni uradnik v Novi Zelandiji. Tu beremo o razvoju dela Cerkve po tihomorskih otokih in v Avstraliji, o Mavrih na Novi Zelandiji, o Novi Gvineji in Bismarkovem otočju, o Salamonovem otočju, Novih Hebridih, Novi Kaledoniji, o zanimivem Fidži otočju, o Mikroneziji in Polineziji, njeni kulturi, zgodovini in o navadah rodov, ki tod prebivajo. Popis življenja in smrti bl. Petra Sanela in povest Zmagalec Futune celotno sliko te eksotične dežele še vse bolj spopolnjujeta.

Posebej še opozarjamo na zanimiv spis celske rojakinje Alme Karlin o življenju oceanskih misijonarj.

Kdo se ne bi zanimal za najtežje delo v vinogradu Gospodovem in kdo ne prebira rad popise življenja in navad rodov, med katerimi delujejo in se žrtvujejo katoliški misijonarji in misionarke. Zato bo vsakdo z veseljem in zanimanjem vzel novi letnik Misijonskega koledarja. Fantom lepo knjigo toplo priporočamo.

M.

A. Sulgaj, Naš potočni rak. Zveza ribarskih društev Dravske banovine v Ljubljani. Ljubljana, 1937. Strani 88. Cena din 20.—, po pošti 3.— din več. Ček. rač. 12.748.

Kaj več, kakor kar je bral v šolski knjigi in morda še pri Erjavcu (kajne: viele, viele Flüsse, rote Mondur, Schneidermeister, zurückmarschieren...) marsikdo o našem potočnem raku pač ne ve. Zato pozdravljamo pobudo Zveze ribarskih društev, ki je s tem spisom spopolnila naše splošno in še posebej prirodoslovno slovstvo. Zlasti bodo dela veseli naši lovci in prijatelji raštv, ki bolj od blizu opazujejo življenje te zanimive živali.

V 27 poglavjih obdela pisatelj vso snov z raznih zrelšč, besedilo spopolnjuje 8 jasnih slik.

Delo priporočamo. Naroča se pri gornjem naslovu izdajateljice.

Ustanovni občni zbor ZFO

17. oktobra 1937

Saj nismo od danes, in vendar je tako hotel čas, da tridesetletniki prirejamo ustanovne skupčine misli in gibanja, ki je med vsemi v katoliških Slovencih najgloblje zaoralo brazdo kulture in vzgoje. Rasli smo v Orlovstvu, zoreli pod okriljem Prosvetne zveze, danes pa stopamo v javnost kot samostojna organizacija. Včeraj in danes in jutri graditelji na istih temeljih, kovači na istih idejah, delavci na isti zgradbi, udarniki v isti strnjeni vrsti. Pogumni, ponosni, požrtvovalni, delavni slovenski katoliški fantje. Bog je z nami — kdo bo zoper nas?!

Ustanovni občni zbor ZFO se je vršil 17. oktobra ob 10 uri dopoldne v dvorani Rokodelskega doma v Ljubljani. Na občnem zboru se je ugotovilo, da ima Zveza že 254 oblastveno potrjenih odsekov, 110 odsekov je bilo na občnem zboru zastopanih po delegatih.

Predsednik pripravljalnega odbora dr. Stanko Žitko je po pozdravu vseh navzočih zastopnikov, delegatov, članov in gostov predlagal vdanostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II., knezu namestniku Pavlu, voditelju Slovencev, notranjemu ministru dr. Antonu Korošču, ministroma dr. Mihi Kreku in g. Miletiču, ministru za telesno vzgojo naroda; dalje je predlagal, da se z vdanostnimi pismi pokloni naš zbor slovenskima škofoma dr. Gregoriju Rožmanu in dr. Ivanu Tomažiču, prav tako slovenskemu banu dr. Marku Natlačenu. Poseben pozdrav je bil predložen bratom češkimi Orlom in mednarodni katoliški uniji. Vsi predlogi so bili sprejeti z navdušenim odobravanjem.

Takoj na to je zbor prešel na dnevni red, ki je bil sledeči:

1. Poročilo vodstva.

Predsednik dr. Žitko je v vodstvenem poročilu pred vsem očrtal življenje naših fantov po razpustu Orla. Njihovo življenje in delo je bilo polno težav in bridkosti. Tu preganjanje, tam zapostavljanje, drugje nerazumevanje. Malo prijateljev, sovražnikov pa povsod dovolj. Toda disciplina naših fantov in vera v sončnejše dni je bila tako močna, da so vse prenesli in vztrajali na svojih mestih.

Nato je orisal delo pripravljalnega odbora, ki se je konstituiral iz zveznega vodstva odsekov, organiziranih v okviru Prosvetnih zvez v Ljubljani in Mariboru.

Odbor je pripravil zvezna in odsekovna pravila. Odsekov, ustanovljenih kot društva, je do dne občnega zbora nadzorna oblast odobrila že 254, prav tako so odobrena pravila Zveze, ki se pa na tem zboru predlagajo še odsekovnim delegatom v odobritev. (Pravila se nato soglasno sprejmejo).

Odbor je poskrbel tudi za enotni vnanji nastop organizacije. Izdelan je bil nov krog, ki zelo ugaja in se je v teh nekaj mesecih lepo udomačil. Pripravljen je načrt našega znaka, ki ga bo vsak član moral nositi. Slednjič so bile izdelane enotne štampiljke za odseke, okrožja, podzveze in Zvezo.

Poudaril je, da si je odbor močno prizadeval za obnovo starega in slavnega imena »Orla«, pa zaenkrat ta borba še ni rodila zaželenega uspeha.

Omenjal je slednjič tudi delo v preteklem letu, ki ga je Zveza vršila kot odsek Prosvetne zveze in ki ni bilo majhno in nepomembno: naj spomnimo le na številne prireditve, akademije, fantovske tabore, zborovanja, sestanke, okrožne svete in

veličastne prosvetne zборе. Uspelo nam je za našo misel razgibati vso katoliško Slovenijo in opozoriti nase vso državo in še brate na Čehoslovaškem, v Avstriji in Franciji. Dalje moramo omeniti v tej zvezi naš tisk, ki je bolj obsežen in temeljit ko v času največjega uspevanja orlovske organizacije: Fantovska knjižnica, Dopisi, Kres.

Naglasil je veliko organizacijsko važnost okrožnih svetov in pomen članarine za organizacijo. Posebno je poudaril, da je naša fantovska organizacija nepolitična in združuje fante vseh stanov.

Glede stikov z inozemstvom je dejal, da se iz dneva v dan poglobljajo in bomo že drugo leto skupno s katoliškimi telovadci drugih narodov nastopili v Ljubljani na mednarodnih tekmah in skupnih prireditvah.

Slednjič je poudaril naše načelne zahteve glede zakona o obvezni telesni vzgoji:

a) Okrožni referenti za telesno vzgojo morajo biti ljudje, ki uživajo zaupanje ljudstva.

b) Poštovanje nedelj in praznikov.

c) Fantovski odseki morajo dobiti dovoljenje, da v okviru svoje organizacije izvajajo obvezno telesno vzgojo za svoje članstvo.

2. Program dela za l. 1937-38.

Posamezni referenti pripravljalnega odbora so nato poročali o izvršenih pripravah za sestavo prihodnjetejnega delovnega programa, ki je bil sestavljen po dolgotrajnih in izčrpnih posvetovanjih zveznega vodstva.

Prvi je poročal referent za versko vzgojno delo kan. dr. Gregorij Žerjav, ki je uvodoma sporočil prav poseben pozdrav knezoškofa dr. Gregorija Rožmana, nato pa izvajal:

Versko-vzgojno delo je v naši organizaciji na prvem mestu kot najvažnejše, najpomembnejše. Njegov namen je, da si člani pridobe jasne pojme v verskih zadevah, pa da se utrde v krščanskih nravnih načelih. Vpliv te misli se mora kazati pri vsem našem delu, pri vseh naših prireditvah, na vseh naših sestankih.

Pozival je k mesečnim duhovnim obnovam, ki so za uspešno delo predpogoj. Poudaril je pomen duhovnih vaj, ki naj se opravijo po farah. Očrtal je na kratko naše organizacijske praznike in njih pomen, priporočil je njih lepo praznovanje. Ti dnevi naj bodo za nas dnevi veselja in sreče.

Sporočil je, da bo ZFO izdala dr. Jerajevo knjigo »Vzori slovenskega fanta«, ki je naša nova zlata knjiga in bodi zato naša stalna spremljevalka in svetovalka pri našem delu in v vsem našem življenju.

O prosvetnem in organizatornem delu je poročal prof. Vladko Žitko.

Prosvetno delo v fantovskih odsekih mora slovenskega fanta izobraziti s potrebnim znanjem, da lahko v svojem okolju, to je v družini, vasi, delavnici, fari, občini, sodeluje na versko-nravnem preporodu in da more v poznejših, zrelejših letih izvrševati svoje poklicne in javne dolžnosti.

Več načinov poznamo, da naše mlade člane v okviru organizacije prosvetno izobrazujemo, tako v odboru fantovskega odseka, na fantovskih sestankih, tečajih, fantovskih zborovanjih, tekmah.

Poseben namen prosvetnega dela v fantovskih odsekih je boj komunizmu, marksizmu, fašizmu, hitlerizmu in vsem ostalim krivim naukom, ki se pod različnimi gesli zanašajo med našo mladino in jo moralno in kulturno-politično kvarijo.

Naloga prosvetnega dela je tudi spoznanje zgodovinskega razvoja našega slovenskega naroda in njegovega boja za narodno samobitnost.

Podčrtati moramo važnost, da fantje spoznajo težave in naloge kmetskega dela našega naroda in kako moremo pravilno rešiti današnjo krizo kmetskega ljudstva.

Seznani pa se morajo naši fantje tudi o delu v raznih zastopstvih, tako občini, cestnih in šolskih odborih, zadrugah, kmetskih, delavskih in obrtniških zbornicah itd., kajti skoraj bodo morali pričeti z delom v vseh naštetih zastopstvih. Zveza fantovskih odsekov je sklenila, da v letošnjem poslovnem letu predelujejo člani samo obvezno stvarino, ki obsega v okviru prosvetnega dela sledeče:

a) Najvažnejša poglavja iz kmetskega vprašanja.

b) Občina in občinski zakon.

c) Izbrana poglavja iz papeške okrožnice: »O brezbožnem komunizmu«.

Ta stvarina se obravnava na fantovskem sestanku. Zveza se je odločila, da v letošnjem poslovnem letu izdaja stvarino fantovskega sestanka v posebnih knjižicah. Odseki bodo knjižico prejeli mesečno. Podobno obravnavanje predavanj iz knjižice smo že opisali v Dopisih. Fantom priporočamo, da stvarino res predelajo in da se o nji na sestankih tudi temeljito porazgovore.

Tekme se bodo vršile po odsekih ter jih bomo imenovali splošne fantovske tekme. Termin tekem sta meseca marec in april. Zato Zveza fantovskih odsekov poziva svoje člane, da se pravočasno prično pripravljati za tekme in da bodo te res pokazale resničen uspeh našega zimskega dela.

Tečaji bodo za okrožne odbornike na sedežih podzveze in zveze v Ljubljani. Tečaji za odsekovne odbornike se vršijo po okrožjih.

Naša organizacija mora v letošnjem letu prodreti v vsako slovensko faro. Zlasti mnogo je gorskih fara, ki še nimajo ustanovljenih fantovskih odsekov. Zveza je zbrala fare vse Slovenije, v katerih nimajo še odsekov in poziva okrožja, da v čim krajšem času javijo Zvezi v Ljubljani, kakšni so izgledi v posameznih farah za ustanovitev odseka.

Mnogo fantov še stoji izven naših vrst. Za te moramo tudi skrbeti, da se nam ne odtujijo in ne zabredejo v tuje, nam nasprotne organizacije. Zato hočemo v letošnjem letu pripraviti skupne sestanke fantov cele fare, ki naj bodo četrtletni. Naloga posameznih odsekov je, da pride čim več fantov na te sestanke, ki se bodo vršili ob nedeljah. Zveza pripravi vso potrebno stvarino za tak sestanek in jo razpošlje vsem odsekom. Prvi skupni farni fantovskih sestankov hočemo organizirati v mesecu decembru pred božičem.

Zdaj, ko imamo samostojno organizirane fantovske odseke, je naš odnos do Prosvetne zveze: Posamezni člani fantovskega odseka so lahko včlanjeni v domačem prosvetnem društvu, odseki pa lahko člani Prosvetnih zvez (central).

Statistična mesečna poročila se pošiljajo preko okrožij na podzveze in Zvezo. Termin so: do 5. (petega) v mesecu morajo odseki poslati mesečna poročila na okrožja. Okrožja pa dostavijo do 12. v mesecu poročila na podzveze oziroma Zvezo. Podzveza pa dostavi do 20. v mesecu poročila na centralo v Ljubljano.

Naš prireditveni program se bo v letošnjem letu osredotočil na zvezni tabor v Ljubljani dne 26. do 29. junija. Posamezne okrožne prireditve morajo biti izključno fantovske in se vršijo v maju in juniju ter so predpriprava za tabor v Ljubljani. Vsa naša okrožja morajo te okrožne prireditve organizirati. Odsekovne akademije naj so tudi po možnosti samostojne, vendar Zveza dovoljuje mešane prireditve z dekliskim krožkom. Priprava za mešane akademije mora biti brezpogojno ločena.

V naši organizaciji moramo ustanoviti posebne preskušnje discipline in fantovske članske zavednosti. Odsekom hočemo dati že na jesen navodila, da pripravijo sestanke, pri katerih je obvezna polnoštevilna udeležba in je obvestilni rok kratek. Fantje morajo medsebojno organizirati naglo obveščanje. Podobne nenadne zборе organizirajo poleg odsekov tudi okrožja in podzveze. Po načrtu hočemo organizirati nenadne zборе v jeseni za odseke, pozimi za okrožja, spomladi pa za podzveze. Program sestanka je navduševalnega značaja, je za vse odseke isti in ga pripravi Zveza v Ljubljani.

Poročilo o tehničnem programu Zveze je podal Ivo Kermavner.

V začetku poročila je močno poudaril potrebo smotrnih priprav za našo mednarodno prireditev v letu 1938. To bo za našo organizacijo velik praznik, ki pa ne bo le dan veselja, ampak predvsem trdega dela. Vsa prireditve bo trajala štiri dni.

Prvi dan (nedelja) so mednarodne tekme najboljših orodnih katoliških telovadcev sveta, drugi dan (ponedeljek) tekme v lahki atletiki in za višji oddelek vrst, zvečer mednarodna akademija, tretji dan (torek, Vidov dan 28. junija) dopolne tekme v nižjem in srednjem oddelku vrst, popoldne skušnje, zvečer dve akademiji; glavni dan (praznik sv. Petra in Pavla 29. junija) dopolne spreved, sv. maša na Stadionu, kratko zborovanje, popoldne glavni nastop. To je v glavnih obrisih spored naše velike prireditve.

Vaje (proste) bodo v najkrajšem času odposlane, ostanejo pa v glavnem iste kot so bile letošnje. Tudi o tečajih, vajah in preskušnjah boste pravočasno obveščeni.

Da bo prireditev uspela, bo treba telovadne vrste pomnožiti. Nastopiti mora na Stadionu leta 1938 vsaj 2.500 članov in 2000 mladcev. To je dosegljivo, ako imamo v sebi kaj volje in fantovskega ponosa!

3. Volitve vodstva.

Za volitve v predsedstvo Zveze in že ustanovljene podzveze je bil stavljen le en predlog, ki je bil sprejet z veliko večino navzočih delegatov:

Predsedstvo: ravn. dr. Karel Capuder, prof. Stanko Dobovšek, Ivo Kermavner, prof. Sivec, Slavko Tršinar, dr. Stanko Žitko, prof. Vladko Žitko.

Podzveza Celje: prof. Mirko Bitenc, Frece, Jože Kroflič, Komporn, Kocuvan in Vrabl.

Podzveza Ljubljana: Bajt, dr. Franc Blatnik, Jože Jonke, M. Mevlja, Jemec.

Pregledniki: dr. Jože Basaj, dr. Franc Kržan, župn. Košmerlj.

Razsodišče: prof. Ovsenek, dr. Ivan Drobnič, dr. Vračko.

Predsednik je pripomnil, da duhovne voditelje imenuje cerkvena oblast in se zato ne volijo.

4. Predlogi.

Odbor je predložil tri predloge, o kroju, o prireditvah v letu 1938 in o naši himni. Vsi trije predlogi, ki jih konec tega poročila dobesedno objavljamo, so bili sprejeti.

Razen tega so bili med posameznimi poročili sprejeti sledeči predlogi raznih predlagateljev:

a) Na občnem zboru se volijo tudi odbori že obstoječih podzvez, ki so organ ZFO (predlog predsedstva).

b) Naprosi se Županska zveza, da apelira na posamezne župane, naj pomagajo odsekom pri obravnavi občinskih vprašanj (odsek Maribor).

c) Med prosvetno stvarino se uvrsti tudi študij obrtniškega in delavskega vprašanja po dr. Jerajevi knjigi »Socialno vprašanje« (odsek Maribor).

č) Ne dovoli se ustanovitev posebnega akademskega odseka, da se tako ne odtegnejo drugim odsekom najbolj izobraženi sodelavci (odsek Trnovo v Ljubljani).

d) Predsedstvo naj priredi Orlovski poslovnik za poslovnik ZFO (dr. Stanko Žitko).

Odklonjena pa sta bila naslednja dva predloga:

a) Orodna telovadba naj ne bo obvezna (odsek Maribor).

b) Naj orodju naj bi tekmovala le vrsta telovadcev (odsek Ježica).

Pravilnik o kroju.

1. Predsedstvo ZFO je dolžno paziti na popolno enotnost kroja.

2. Vsak odsek in Zveza so dolžni paziti, da ne nosi kroja nihče, ki ni član kakega v Zvezi včlanjenega odseka.

3. Člani nastopajo v krojih samo pri prireditvah ZFO ali v Zvezi včlanjenih odsekov ter pri prosvetnih in cerkvenih prireditvah, pri katerih sodeluje ZFO ali v njej včlanjeni odsek. Posamezni člani smejo nositi kroj le izjemoma pri posebnih slovesnostih, kakor pri poroki, birmi, pogrebu itd., toda vedno le z dovoljenjem odsekovnega odbora.

4. Pod vsakim pogojem je prepovedano nastopati v krojih pri kakršnikoli politični prireditvi. Predsedstvo ZFO more članu, ki se pregreši proti tej določbi, prepovedati nošnje kroja.

5. V kroju smejo nastopati le tisti člani, ki obvladajo redovne vaje.

6. Predsedstvo ZFO je dolžno prepovedati nositi kroj vsakomur, kdor se v kroju ni obnašal dostojno.

Pravilnik o prireditvah l. 1938.

1. Okrožne prireditve (tabori) se vršijo v mesecu maju in juniju in se morajo zaključiti do 12. junija.

2. Pri teh okrožnih prireditvah sodelujejo zgolj fantje in možje iz domačega okrožja; izjeme dovoljuje predsedstvo ZFO.

3. Odseki, ki niso izvedli tekem, ne smejo imeti prireditve, združene z javnim nastopom. Vsaka pomoč drugih odsekov takim odsekom je brezpogojno prepovedana.

4. Predsedstvo ZFO je dolžno prepovedati vsako prireditev ali sodelovanje pri prireditvi, ki naj služi samo paradi, to zlasti v primerih, kjer krajevni odsek ni delaven in tudi ne najde potrebne opore pri odločujočih osebah.

Himna.

1. Himna se poje samo na prireditvah ZFO ali fantovskih odsekov (akademije, telovadni nastopi, občni zbori, fantovski sestanki, tabori, tekme, tečaji).

2. Vsi člani so dolžni strogo paziti, da se himna ne zlorablja v demonstrativne in politične namene.

3. Predsedstvo ZFO je dolžno strogo postopati proti vsakemu članu, ki se pregreši proti tej določbi.

Božična noč

Jože Dular

Božični zvonovi čez zemljo hite,
po mestu raztresajo svoje glasove:
Nocoj se spet božji otrok bo rodil,
zato pohitite, odprite domove!

Kadilo po izbah in hlevih diši,
nocoj vse besede so čudno svečane,
nocoj je še veter potihnil v vrhéh,
nocoj so vse zvezde na nebu prižgane.

Kdorkoli si v svetu, zdaj pridi domov,
da spet bo ob jaslicah zbrana družina,
da bo v tej noči med vsemi ljubezen
in v srcih spočitih, božična tišina.

Brezmadežna in naš čas

Jože Vaški

Takrat, ko se znajdemo osamljene in zapuščene, se nam zahoče čiste in tihe ljubezni, ki čuva nad njo le Mati. Takrat občutimo največjo potrebo po tej ljubezni, ki je kažipot v naš pravi, onstranski Dom. Navadno pa se ljudje le malo časa pomude v tem Domu, pri svoji Materi; po opravkih in vsakdanjih poslih se porazgube, dokler spet ne obnemorejo in se zrušeni vračajo v svoj pravi, duhovni dom, kjer je gospodarica Mati, čuvarica in delilka naše resnične sreče.

Vse ovire se premagajo, kadar gre za to, da napravimo veselje edinemu, kar imamo — svoji Materi. Če se oddaljimo od doma malo po svetu, izkusimo šele prav ceno in duhovno vrednost svojega doma. V ljubezni nas je spočela in ta ljubezen dela čudeže v žrtvah od rojstva do groba. Prav je zato, da se otrok vsaj na god svoje matere povrne, se ji približa in izkaže hvaležnega.

Le vprašajmo se danes, ko je god naše nebeške matere Marije, ali smo se povrnili k njej res vsi? Poglejmo tja na ulice, ceste, v lokale in stanovanja od palač do barak. Če bi videli vse gorje tega časa in občutili vso zmešnjavo zidarjev babilonskega stolpa današnjih dni, bi se zgrozili. Človek, ustvarjen po božji podobi, se oborožuje do zob, narod se dviga zoper narod in človeštvo se nehote pripravlja na najstrašnejšo moritev, kar jih je dosedaj doživelo. Povsod le zakon sile, zakon močnejšega, večjega, mogočnejšega, povsod le oboževanje zlatega teleta. Armada revežev, brezposelnih pa strada in prezeba, pripravljena, da se posluži vsakega sredstva za izboljšanje svojega nečloveškega položaja. Nič ljubezni, nič zбогljivosti, nič spravljivosti. Vsak drvi v svojo skrajno smer, kamor se je bil zagnal — v skupno pogubo in polom.

Današnji človek se še ne vrača s potov izgubljenega sinu. Človek od tostran težko spozna svojo resnično srečo od Onstran. Šele takrat, kadar ob brodolomu svojih tostranskih upov začuti ničevost in minljivost svojih utvar in posvetnih dobrin, tiho zahrepeni po trajnejšem in bogatejšem. A danes življenjski polom zanj še ni dopoljen. Sodobna gospodarska in duhovna kriza še ni končana. Ona sicer

ni krivda vsakogar, a naj bi vsaj bila opomin vsakomur! Naj bi se reformatorji zavedali, da je treba najprej začeti reformirati pri sebi!

Vse, kar nam je na zemlji ljubo in drago, bi nam moralo biti kot odsev večne Ljubezni, dih Stvarnika. Brez zveze z Njim ne bi smeli vzljubiti ničesar. Vsi, ki imamo svoj dom na tem svetu ali ga nimamo, vsi imamo svoj pravi dom zgoraj, kjer bdi nad nami naš večni Oče in skrbi za nas naša duhovna Mati s svojo nesebično ljubeznijo. Njen Sin, Kristus, nam je Pot, Resnica in Življenje. Zato brezdomovincev ni, vsi smo dediči istega večnega carstva po Njej, ki nam je v Kristusu pokazala Pravec kot dekla Gospodova, — po Brezmadežni. Krščanski človek, prepojen s Kristusovim duhom, se poraja počasi, a gotovo; zdaj nebogljen Dete bo nekoč prenovilo obličje zemlje. Ne dajmo se begati torej od časovnih znamenj!

Brezmadežna je živ simbol skladja, ki po njem potrebo danes tako zelo čutimo: med snovjo in duhom. Le ta nas more osrečiti in dvigniti iz naših blodenj po blatnih močvarah. Svetniške duše so že uredile v sebi ta dva svetova v skladje. Tudi svet se ureja, čeprav počasi, po ovinjkih in premorih. Tudi naš čas bije orjaški boj med njima. Sodobno stanje kaže pa, da mo še precej daleč in da Evropa doslej ni znala urediti teh dveh svetov v sebi. Sodobna kriza naklada to bodočim rodovom.

Le vračajmo se često k Nji in ji potožimo zaupno vso našo bol! Fant, drži se v teh vihravih časih Stebra, ki ti ga nudi Ona, ki Ti bodi življenjska vodnica in Znamenje, ki se ga okleni, da boš po njeni čistosti in vernosti našel pravo pot v življenju, ki ti je odločeno. Da boš v Njem zgledu razločil, kaj je zate prav in resnično osrečujoče. Da boš v ženi, dekletu, materi, sestri vselej iskal in našel bitje, ki mu je vzor Brezmadežna, saj je ta tudi v sedanjem času posvetnih zablod edina rešitev, če se hočemo v tej splošni krizi na kritičnih razpotjih izogniti propasti. Iščimo torej pogumno zavetja pri Njej v dobro nas in vsa človeštva.

Nepremišljen korak

Ivan Čampa.

Hönigmannov hlapec Andrej Zamuda že nekaj dni ni mogel najti pravega obzanka. Delo mu ni kar nič dišalo in poparjeno je hodil sem in tja. Vedno znova se je v mislih ustavljal ob dogodkih zadnjega časa: najprej tisto v Šahnu, ki se je pred dobrim mesecem zgodilo med njim in deklo Hano, potem skrivnost, ki jo je zaupala prej Hönigmannu kot njemu, in nazadnje še obisk v gospodarjevi pisarni — vse to je vznemirjalo Andreja. Jasno mu je bilo, da je zdaj konec njegovega mirnega in brezskrbnega življenja in da bo treba poslej prijeti zares.

Svojo rodno hišo je bil zapustil kmalu potem, ko se je vrnil iz ruskega ujetništva; nekaj so se bili sprli in tako je nekoga dne kar na vsem lepem izginil. Trmoglav kot je bil, ni skoraj poldrugo leto dal od sebe nobenega glasu, tako da domači sploh niso vedeli, kod hodi.

Pred tako važnim korakom, kot ga je mislil napraviti, pa je sklenil, da obišče svoja stara dva, ki sta živela v napol podrti bajti nekje v bloških hribih.

»To bosta pogledala, ko bom prišel,« si je mislil naslednjo nedeljo, ko je gredeč s postaje kupil v Sodražici za očeta dve klobasi tobaka; za mater si je bil že včeraj v Kočevju preskrbel nekaj kave in sladkorja, sestri pa je nesel lepo židano ruto. »Da ne bodo dejali, da sem grd in zato, da ne bi mislili, da stradam.«

Ko je prišel iz trga, je zavil na bližnjico čez Kobilu. Pri cerkvi, kjer se navadno ustavljajo romarji, ko grede od Nove Štifte, se je spomnil stare navade in stopil notri, da bi zmolil kratko molitev.

Hlad cerkve mu je dobro del in ko se je odpravil dalje, se mu je zdelo, da je kar nekam bolj spešán in prej kot je mislil, se je znašel v Podklancu. Tam je za kratek čas posedel v gostilni, da se je malo podprl. —

Kdor se po daljšem času vrača iz tujine, kar ne mara priznati, da se tudi drugod trdo služi kruh in le rajši zmeraj več pove in pokaže, kot je v resnici. Tudi Andrej je bil tak, zato je tisti dan nataknil nase vse, kar bi ga delalo bolj imenitnega: najboljšo obleko, ki jo je premogel, in prav nove čevlje; tudi svilenega šala okrog vratu in igle z bleščečim se, a ponarejenim kamnom, ki jo je zataknil v kravato, ni pozabil.

Že v gostilni pa je videl, da ni bilo prav, ker je obul nove čevlje, kajti noge so ga vedno bolj peklo. Spoznal je, da ne bo drugače, kot da se sezuje, kljub temu, da je v zakmašni obleki.

»Saj me ne bo nihče srečal, da bi se mi smejal,« si je mislil, ko je sopihal v Boncar, ki je strm kot streha.

Sonce se je upiralo naravnost v njegov hrbet, tako da je slekel suknjič in telovnik, pa je bil kljub temu ves moker od potu. V sencu velike bukve je za trenutek postal in zračunal, da bo v dobri poldrugi uri že doma.

Dozdaj je hodil kar tako brez misli, zdaj pa ga je nenadoma zaskrbelo, kako bo povedal domačim, kaj namerava. Da ne bodo zadovoljni, je vedel že naprej, saj niso bili še nikdar, kadar je kaj ukrenil.

Preden se je odločil za domov, je mislil, da bi bilo sploh najbolje, če bi vse kar po tihem naredil in živel še dalje sam zase kot doslej; ker je pa že tako nanleso, naj bo. Saj na vse zadnje tudi nima vsak take sreče kot on: drugi se trudijo in trudijo, da bi si prigarali za majhno bajto, njemu pa se je tista tiha želja, ki jo je že od nekdaj nosil v srcu, kar nenadoma izpolnila.

To je sicer vedel, da doma nikdar ne bo ostal, kajti v taki bajti res ni preveč prijetno živeti, zato si je vedno želel kaj boljšega. Pa tudi to je bilo, da ga je vedno nekaj gnalo na tuje: bil je prepričan, da se drugje vse lepše živi.

Nikdar pa bi si niti v sanjah ne upal misliti, da se mu bo življenje kar na vsem lepem tako zaokrenilo. Prav res, presneti Hönigmann! Na vse zadnje le ni tak, kot bi si človek mislil in kot so drugi pripovedovali o njem. Tisto je res, da se kaže skopega, toda ko je človek v nesreči, mu le rad priskoči na pomoč. Samo tista pogodba, to je malo skrbelo Andreja. Pa na vse zadnje: tudi to bo kako, saj je še mlad!

»Hudič, to bodo pogledali doma, ko jim vse povem!« se mu je obraz spet razvedril. Nenadoma je postal tako vesel, ko je prispel na vrh klanca, da bi bil z Benét najrajši z enim samim korakom stopil čez grapo na Runarsko in od tam še čez Volčje v Ravniki, da bi bil prej ko prej doma.

Streho rodne hiše je zagledal takoj, ko je presekal zadnji ovinec na cesti proti Sveti Trojici. Prav na samem je stala na

prijetni ravninici, ločena od sveta, vsa ponižna in grbasta od starosti.

Mati je na vrtu pasla dve kozi; bili sta še vedno isti kot nekdanj. Na kupcu gnoja pod košato lipo je razkopavalo suho steljo nekaj kokoši, ki so bile poleg kozá edino premoženje te samotne družine.

Andrejev oče je bil že pred davnimi časi zašel iz ribniške doline v te hribe, kjer je služil po raznih vaseh. Potem se je poročil z neko deklo in si zgradil to bajto, kjer sta se rodila Andrej in njegova sestra. Družina je živela bolj v pomanjkanju kot v izobilju, vendar so nekako rinili iz leta v leto.

»Bog daj!« je Andrej vsakdanje pozdravil mater, ki si je že nekaj časa senčila čela in ugibala, kdo bi utegnil biti ta človek, ki jo maha naravnost proti hiši.

»Za božjo voljo, kaj si vendar ti?« je dejala in si ga nejeverno ogledala od nog do glave. »Pa kar bos!«

»Vroč je, vroče!«

»I, kaj te je pa vendar prineslo?« je dobrohotno vprašala.

»Tako-le, malo pogledat sem prišel.«

»Pa bi ga vendar v hišo peljala,« se je oglasil oče skozi okno. »Pa kako je zrihtan,« se je obrnil do sina, »kot da bi se mislil ženiti.«

»Saj se tudi bom!« je ponosno povedal fant, da so očetu od presenečenja kar v lase zlezle košate in nekoliko sivkaste obrvi.

»Beži, beži, šemišče, na kaj neki? Ne imej nas za norca, ne, precej ko prideš!« ga je zavrnila mati.

»Če se bom pa zares!« je trdovratno vztrajal pri svojem in pomóлил očetu tobak, materi pa zavitek s kavo in sladkorjem.

»Pa kje si vendar zdaj?« je vprašal oče, ki ga je darilo spravilo v dobro voljo.

»Na Kočevskem.«

»Tak tam,« se je zavzela mati, »ki je tako zapuščno, kot bi bilo na koncu pasjega repa.«

»Kaj tisto! Glavno je, da se dobro služi.«

Zdaj je še oče potegnil s sinom, češ, da pri njih tudi niso na bogve kako odprtem kraju, in opomnil je mater, da bi vendar malo napravila kakšne stvari.

»Oh, viš, saj res!« se je prijala za glavo in si z ruto popravila sive lase, ki so ji silili na čelo. »Ko sem pa tako zmešana ko kočevski greh! Daj no, pa vsaj to povej, Andrej, pa menda vendar ne boš Kočevkarke vzela?«

»Ja, pa jo bom!«

»Moj Bog, ne vem, če pameti grešaš, ka-li? Da ti bo prinesla gnojne vile, ko ji boš ukazal, da ti k hlačam knof prišije?« je hitela in znova pozabila na cvrtje. »Tak če te bova s starim prišla kdaj obiskat, se še meniti ne bova mogla ne z njo ne z otroci, ki jih bo samo kočevskega učila.«

»O, tistega se pa nič ne bojte! Še rada bo govorila po naše, jo bom že naučil; otroci bodo pa tudi moji.«

»Saj se ve, kako! Kar tistega Kotnika v Dolgi vasi poglej, če ga poznaš. Pred tridesetimi leti je šel odtod v Kočevje in se tam poročil. Pa veš, kaj je zdaj? Pravijo, da je še sam pozabil domačo govorico, nikar da bi jo še drugih učil,« je povedal oče in podprl materino trditev.

»Ali včasih je bilo tako, zdaj je pa drugače,« je ugovarjal sin. »Prej ste bili pod Avstrijo, zdaj smo pa v svoji državi. Prej smo se mi morali učiti njihovega jezika, zdaj se bodo pa Kočevjarji našega.«

»Bodi, bodi! Kaj je zdaj kaj drugače kot prej? Saj so ostali isti ljudje in v dobrih dveh letih se ni še nič spremenilo, pa se tudi naprej ne bo. Kočevjar bo ostal Kočevjar, pa je!«

»No, pa naj bo po vašem,« se je vdal Andrej, ker se ni hotel sporeči že prej, kot je sedel. Kaj boš pa dopovedoval starim ljudem, ki po svoje mislijo in ničesar ne razumejo?

»Saj tudi je tako,« je rekel oče. »Zato pa bodi pameten in si premisli, dokler je še čas. Nak, to se mi pa res ne bi prav videlo, da bi moj sin Nemcem otroke dajal.« Krepko je pljunil pod mizo in z jezikom predel zalogaj tobaka z ene strani ust na drugo.

»Pa kakor da ne bi bilo tukaj nobene, ki bi te marala! Manjka se jih! Kaj bo pa z domačijo, ali naj se kar podre?« je dejala mati.

»Marjeti jo dajte!«

»Kaj naj ji pa bo, če se misli na grunt poročiti, kot pravi? S tistim Špelinovim od Svete Trojice se menita in jo bo nemara že po binkoštih vzela.«

»Če jo pa mora m vzeti!« je potreslo Andreja.

Kot bi strela udarila vanju, je oba vrglo pokonci.

»Kogaaa?«

»Kar je, je, jaz ne morem pomagati.«

»No, dobro si naklepal! Sebi in nam,« je dejala mati, si s predpasnikom zakrila obraz in bruhnila v jok. »Moj Bog,« je

tarnala, »kaj takega pri naši hiši! Saj me bo sram v nedeljo k maši, ko bodo gotovo v nekaj dneh vedeli že vsi ljudje. Nesrečni fant!«

Andrej ni vedel, kaj naj zdaj počne. Le zakaj je bil tako nespameten, da je kaj takega povedal, ko bi moral vendar vedeti, da bo takoj ogenj v hiši. In da je sploh prišel domov!

Pogledal je očeta in mislil, da bo pri njem našel kaj več razumevanja, toda videti je bilo, da je še bolj ogorčen kot mati; tiho je sedel za mizo, si z roko podpiral glavo in od časa do časa globoko vzdihnil, ko je izgubljeno gledal v strop.

Mučno napetost, ki je nastala v sobi, je nenadoma zmotila Andrejeva sestra Marjeta, ki je služila v bližnji vasi in je tudi prišla, kot vsako nedeljo, za kratek čas pogledat domov. Zamučen se je ozrla po sobi in ko je spoznala brata, jo je kar nazaj vrglo.

»Kristus! Ti si? Kaj si jima pa že naredil, da se držita kot nikoli nihče?«

Namesto Andreja, ki je sestri hladno segel v roko, je začela pripovedovati mati, da se je zmešal z neko ničvrednico tam iz Kočevja, ki da ga bo strahovala kot otroka, ko se bosta vlačila po štalah kot ciganje, češ da kje drugje še spati ne bosta imela.

»Da bi mu le pokazala in bi mu, ko nas ni hotel poslušati, da bi bil doma ostal in pri naši hiši gospodaril!«

Andrej je zastonj skušal pomiriti vse tri, ko jim je dopovedoval, da ne bo tako, kot si oni mislijo. Saj sta se z gospodarjem pogodila, da mu bo sezidal novo hišo, ki da bo prav tako lepo na samem kot tale domača. Dober da je gospodar, čeprav je Kočevjar. Prav za prav da je on prisilil Andreja, da se poroči, ker ne mara, da bi se ljudje zgledovali nad tem, kar se pri njegovi hiši godi. Zato pa da sta se v pogodbi tudi zgovorila, da bo Andrej odplačeval vsak mesec nekaj na hišo, ker drugače ne more.

»No, tak potlej boš šele videl, potlej!« je spet prerokovala mati. »Za sužnja te bo naredil, da mu boš tlako delal in da te bo vrtil, kot se mu bo zdelo, vse žive dni. O, saj sem vedela, da tak velik greh ne more otsati nekaznovan in že zdaj vidim, da Bog steza svoj prst vmes.«

»Kaj je to kaj tako hudega? Vsak človek je iz mesa in krvi in se lahko zmoti. V vojski se je še kaj drugega zgodilo,« se je branil Andrej.

»Kako, da to nič hudega ni? Zakaj so pa drugi lahko tako kot se spodobi? O, le

zapomni si, kar ti še enkrat pravim: še noben greh ni prinesel božjega blagoslova v hišo pa ga tudi tebi ne bo. Se boš že še spomnil mojih besed.«

Kadar pa je kdo začel Andreja s pridigami, mu je bilo takoj dovolj. Ker je vedel, da bo samo to na vrsti, dokler bo doma, je spoznal, da bo najboljše, če izgine prej kot prej. Ko mu je mati dejala, da ga sploh poznati ne mara več, je vzel klobuk in vstal.

»No, pa se imejte, kakor se veste in znate, ampak videli me ne boste nikdar več pod to streho,« je dejal in brez slovesa odšel v prepričanju, da se mu res ne bo nikdar več stožilo po domači hiši. —

Čimbolj pa se je oddaljeval od doma, tembolj je rasel v njem neki čuden nemir. Iz vojske sicer ni bil prinesel bogve kako trdne vere, a zdaj se je vendarle bal, da bi se vse to, kar je prerokovala mati, res ne utegnilo zgoditi. Čimbolj je premišljal svoj položaj, tembolj je spoznaval, da je naredil zelo nepremišljen korak. Ko je počasi stopal od Sodražice proti postaji, mu je bilo tako, da bi se bil najrajši obrnil in se vrnil domov. Toda spoznal je, da je prepozno: pogodba z gospodarjem je narajena, oklici so že pisani in vse je pripravljeno za ženitev. Nak, tukaj ne more pustiti.

»Pa saj sem prismođa, da se sploh trapim s takimi rečmi, ki jih stare babe povedo,« se je brezuspešno skušal pomiriti, ko je v Žlebiču obotavlja se stopil na večerni vlak in se odpeljal proti Kočevju, svoji neizogibni poti naproti...

*

Zimski večer

Jože Dular

V snegu globokem vtonila je vas. Tiho kot megla jesenska zdaj čas se razpreda čez njo — in le ob večerih, ko zvezda pri zvezdi žari, vstane iz hoste burja in nosi oblake snega čez bele steze in poti.

V izbi je toplo. Sami smo sedaj in ura na steni stoji. Plamen na sveči lojenki se lahko utrinja, nato zažari in končno utrujen izginja med rdeče zavese na oknih.

Tema je. — Ura na steni stoji. Čas je obstal, obstale so misli. V črno praznino zdaj tipljejo naše oči.

Mati Slovenija, tvoji ljubavi...

Janez Tominec.

Ustavil sem se na visokem hribu. Kamor sem se obrnil, se je odprlo mojim očem toliko lepota, kot jih prikaže razvajenemu očesu le film o izbrani pokrajini. Jasno modro nebo se je bočilo nad zemljo, ki je težko sopla v sončni pripeki. Oboki železniškega mostu pri Borovnici so se mi približali in cerkev sv. Trojice nad Vrhniko se mi je zdela bližje kot navadno. Pridružil se mi je »Aleš iz Razora«, od nekod se je utrgal »Grešnik Lenart«, s težkimi koraki, z vrečo na rami, bisago v rokavih in grbasto popotno palico je odhajal »Hlapec Jernej« iskat pravice, iz horjuške strani je prihajal »Potepuh Marko« in objokoval smrt kralja Matjaža; na levi, visoko v hribih se je razprostiralo kraljestvo »Kralja na Betajnovi«. ¹ Hodil sem po goličavi Žažarskega Gradišča. Po dolini in prisočnih bregeh je zorela pšenica, po vrtovih se je sklanjalo drevje pod težkim bogastvom. Videl sem zemljo, čutil sem, kolikokrat je blagoslovljena od znoja s trudnega čela, kolikokrat so jo gladile žuljave roke. Čutil sem, kako močno sem priklenjen na to zemljo, ki mi je dala dom, besedo in pravico, da jo imenujem domovino. Polnemu sreče nad tem spoznanjem, mi je vrela pesem sama iz grla: »Mati Slovenija, tvoji ljubavi...«

Dvigni se na katerikoli hrib, široma po slovenski zemlji, povsod boš videl, da je zemlja, na kateri si, lepa. Ne boš videl velikih mest, ne razkošnih palač, niti ne prostranih polj. Od vseh strani te bodo pozdravile ozke doline, nizko gričevje, ki se bo stopnjema dvigalo, dokler ne boš uzrl belih velikanov, snežnih planin. Videl boš, da ima vsak delček svoje posebnosti. Na Dolenjskem in Štajerskem se boš radoval lepih vinogradov, nasadov hmelja; ob cestah ti bodo delale senco bogato obložene jablane, ki jih bo onstran Mure nadomestil nasad v vetru podhrtevaajočih jagnjedi. Kamor se bo sklonil tvoj pogled, ga bo obogatilo spoznanje. — Če boš nameril korak na Notranjsko stran, te ne bodo pozdravili vinogradi; polja in travniki, nad njimi temni gozdovi, polni skrivnosti, zaviti v plašč ljudskih bajk in pripovedk, bodo ležali pred teboj; spomladi

in jeseni, kadarkoli boš prišel, boš videl, da zemlja daje; mogoče jo boš videl, ko bo zorelo klasje, morda ti bodo čebele pele uspavanko o beli ajdi in bo s pokošenih travnikov prihajal vonj po sveži otavi. Pridi kadarkoli, zemlja ti bo vedno povedala novo povest, povest o materi, ki je neizčrpna v svoji ljubezni. — Če se boš ustavil ob Bohinjskem jezeru, se dvignil do izvira Savice, obiskal Vintgar in blejski otoček, boš hvaležen Bogu za ta prekrasni dar. — Pridruži se množici romarjev, ki hiti na Brezje k svoji materi, prisluhni navdušeni pesmi in tihi molitvi, videl boš, da vsakdo izmed njih nosi s seboj pečat domovine, spoznal boš, da je sveta zemlja, ki si jo prehodil, katere lepote si užival, ki ti je dala dom in besedo, in ti bo dala v najvišji minuti posteljo, kjer boš večno združen z njo in boš prisluškoval njenemu snovanju.

Sveta si, zemlja; in blagor mu, komur plodiš!, je vzkliknil pesnik Župančič, ko je objel vse lepote slovenske zemlje in videl njene darove.

Fant slovenski! Tvoja je ta zemlja, dana ti po dedih, prepojena z znojem in krvjo; blagoslovljena in prekleta, ljubljena in osovražena. Kakršna je, je tvoja; edina zemlja, kjer si doma, kjer se govori tvoj jezik. Pomni, da si povsod drugje tujec, če je še tako lepo.

Spomnil sem se pogovora z Američanom, ki mi je rekel: »Najhuje mi je, da sem povsod tujec. V Kanadi, kjer sem delal petnajst let med samimi tujci, sem hrepenel po domu in domači zemlji, in sedaj, ko sem doma, sem tujec, ker so ljudje čisto pozabili name. Vse je drugače, človek ni nikjer več doma!«

Če bi tisti slovenski fantje, ki tako lahko zapuščajo rodno grudo in se jim zdi, da so privezani s silo nanjo, če morajo ostati doma in gledajo druge, ko odhajajo v mesta, v tovarne, spoznali pomen besed tega preprostega Američana, ki je petnajst let služil tujini, in ko je prišel domov, mu je bilo najtežje to, da ga je domovina spregledala, bi bilo njih prepričanje o slovenski zemlji drugačno!

Fantje, ljubimo zemljo, ki nam je bila izročena po dedih!

¹ Naslovi del Ivana Cankarja.

Otožna jesen

Peter Križman. — Konec

Pomisli je: Da, žito! Spet si je pomagal z bajonetom in prebodel vrečevino. Zrnje se je vsulo in zapelo ob deski. Samo malo, čisto na kratko, potem je prižgal žveplenko. Riž, riž! »Doma še ovsa ni, ne kaše, ne rži ali pšenice, tu pa kar riž! Kakopak, aprovizacija; to je pač nekaj boljšega, kar ni za vsak dan.«

Francetu so se ob pogledu na riž nabrale v ustih lepljive sline, nenadoma je začutil glad in se spomnil žene in otrok. Za večerjo je bil krompir. Mleko je žena prinesla s kmetov, ker je kravo že zdavnaj na pol zastonj prodala mesarju; ni šlo drugače. Zdaj bodo živeli pač iz dneva v dan kakor že celo leto; Minka bo dobila včasih kaj pri kmetih, včasih ničesar, krompirja je malo in še ta slab, župan ji bo morebiti odrinil kako malenkost, ko bo France spet na fronti, bolj verjetno pa je, da ji ne bo dal ničesar, kakor ji tudi do zdaj še ni dal niti enega fižola. Kruh je črn in težak, pečen iz vseh mogočih in nemogočih mok, otroci bi pa radi jedli in rasli. Tukaj je riž. In še kakšen lep, debel! To je naravnost gosposka jed in dandanes si je še gospoda ne more vsak dan privoščiti...

Vstal je in dolgo stal nepremično oprt na svojo puško. Kakor da poslušá šumenje dežja gori in v kostanjevih vejah. Prve kaplje so našle pot že do spodnjih vej in jele so padati nanj. Pa se ni menil za mokroto, niti trenil ni, ampak se je zaveroval v novo misel. Hm, nekaj bi se vendarle dalo spraviti domov... Bo že prav prišlo, če ne danes pa jutri.

Že se je sklonil in spet segel z roko v odprtino, a se je hipoma dvignil, kakor da se je nečesa prestrašil. Ali ga morebiti kdo opazuje? Ali ne tiči kje v bližini stražmojster Pavel Schneider? Ali bi bil morebiti čudež, če bi sam župan prišel gledat sredi noči, če kdo straži in kako straži? Ali ne postaja tat in jemlje tujo lastnino, do katere mu še nihče ni dal pravice? Ali ga ne bodo obesili, če ga dobe?

Samemu sebi se je France začudil, da je v enem samem hipu našel toliko ugovorov in samega sebe zastrašil pred tem malenkostnim početjem. Najbolj čudno se mu je pa zdelo, da mu je prišla na misel tatvina, greh, ko je vendar jasno, čigavo je to blago. Revnim je namenjeno in tistim, ki zaradi vojske stradajo. Ali on ni

reven? Ali ne bo njegova družina stradala vso zimo in še naprej, sam se bo pa valjal po jarkih, če bo sploh še živ? Torej ima polno pravico do deleža, posebno ker ni upanja, da bi ga mu odmeril župan. Vse skupaj bo takorekoč ostalo županu in njegovim, oziroma si bo sam prilastil. Ali je potem še greh, če nese pest riža domov? France Skala je vojak, na fronti je bil in se ni bal vsakega praznega strahu. Če bi bil boječ, o saj bi bil moral že najmanj desetkrat od strahu umreti na fronti, pa le ni. Ali ga morebiti kdo ne opazuje, ali ga ne bodo obesili, ali ni to greh, no, ta vprašanja človek sreča samo doma; je pač doma nekaj drugega kakor na fronti. Aprovizacija! Zadnjikrat je Minka jokala pri županu, otroke je s seboj peljala, pa so rekli, da ni več. Kaj pravico — dolžnost ima, da nekaj nese domov! To je vse!

Spet se je začel prestopati. Zavil je v travo, brskal ob železniškem nasipu, pa ni ničesar našel. Saj bi nazadnje v žepe tudi šlo, vsaj za enkrat v lonec. Iskal je naprej. Šele za skladiščem je našel majhen na pol razbit lesen zabojček; dobro ped je bil dolg in kakih pet prstov globok. V precej veliko špranjo je zataknil listja in tako je bilo prvo vprašanje rešeno.

Počeni je in prav počasi pest za pestjo vsipal riž v svoj zabojček. Saj ni veliko držal, nekaj bo pa le. Če ga pa le dobe? Nič, nazaj bo zabil, ne bo se poznalo; če je pa vreča prerezana — kaj more on zato? In če nekaj manjka — kdo je tehtal prej in kdo bo zdaj?

Ob treh, je rekel Schneider. Temno bo še. France je nesel zabojček tja pod breg v grmovje. Ne sme ga takoj nesti domov. Če bi ga le izvohali, bi bila prva preiskava, ujeli bi ga, naprej bi vse gladko šlo. Bo že pozneje nesel domov, saj se ne mudi.

Potem je spet kadil.

Ob treh je res France Skala dobil zame. Mlad pobič iz tretje vasi je prišel, France ga je komaj poznal. Moral mu je povedati, da je Krtov s Slemenca, šele potem je vedel, s kom govori. Pavel Schneider je bil pa kaj redkih besedi.

»Zdaj ste prosti,« je rekel.

No, da mu Schneider ni v resnici pripeljal zamene, sam bi bil šel domov, tako

se je že naveličal stati in postopati okoli zabojev. Odšel je po bližnici domov.

* * *

Sredi dopoldneva se je stražmojster Pavel Schneider spet oglasil pri Francetu Skali.

Franceta je ta nenadni obisk nekoliko osupnil. Kaj ga je spet prineslo? Pa ne morebiti, da bi le...? Ni mogoče, dobro je zabil nazaj! Bog ve, vse pa le ni v redu. Ne sme se izdati, nikakor ne. Vsak najmanjši strah mora prikriti, veselega se bo delal, kar tako ne bo izvelkel iz njege resnice. Če bi torej res šlo za tisto riževo zadevo, bi veselost in brezbriznost pač mogla ovreči tudi vsak sum.

»K gospodu županu morate.«

»Na stražo spet, kajne? Saj me še od sinoči noge bolijo, še naspal se nisem pošteno. Naj gospod župan drugega poiščejo.«

»Ne, ne, nič se ne hudujte, ne bo treba na stražo. Še uniforme ni treba seboj. Bo menda nekaj drugega.«

»Nekaj drugega, haha. Potem je pa gotovo denar iz Amerike prišel. Ali pa bodo aprovizacijo delili...«

»Morebiti. Takoj se morate oglasiti v pisarni.«

»No, saj grem. Pri moji veri, če je denar, plačal bom za liter in bova pila. Minika!« je zavpil v hio. »Jaz pojdem k županu. Mislim, da pridem nazaj še preden bo poldne zvonilo.«

Stražmojster se je smejal zaradi onega denarja iz Amerike; saj je dobro vedel, zakaj mora France Skala k županu. Tudi France je bil dobre volje. Med potjo sta se prav po domače razgovarjala o vojski, o fronti, o koncu vojske, o Rusih in Taljanih, o zrakoplovih in plinih, potem sta pa doberšen kos poti premolčala. Do župana v drugo vas je bilo pičle pol ure in človek se že naveliča pripovedovati in pogrevati samé stare novice, ki jih je France v dveh dneh svojega dopusta vsaj petkrat že pripovedoval. Schneiderja je pa počasi tudi minila radovednost. Šele ko sta šla proti vasi, je Schneider začel znova in nekam potiho.

»Ali je bila sinočnja straža kaj dolgočasna?«

»Aha, smo že pri riževi zadevi, ne boste me!« si je mislil France in rekel: »Lepo vas prosim, tako dolge straže še na fronti nisem imel. Kvečjemu dve uri. Dolgočasno je bilo, seveda je bilo.«

»Ali niste imeli nobene družbe?«

»Tisto pa. Dež je šel malo manj kakor vso noč,« se zasmije France nekam prezirljivo, kakor da prav dobro čuti, kako Schneider pleše okoli njega in čaka, poskuša, vrta, da bi ga ulovil in mu položil roko na ramo. A bolj modrim in zvitim ljudem se je France Skala že izmuznil, — ga bo pa ujel stražmojster Schneider kar v prvi precep! Nak!

»Pa ste bili zaspani?«

»Ne posebno. Navajen sem. Po jarkih smo čuli vse noči in še stojé nisem smel zaspati.«

»Tudi slišali niste nikogar, da bi hodil okoli postaje?«

»Ne.«

France je videl, da ga ne upa naravnost vprašati in je odgovarjal previdno in kratko.

Občinska pisarna je bila dokaj prostorna in precej gosposko opremljena. Župan ni bil ravno bogve kakšen gospod, toliko šol je pa že imel, da se je ob svoji trgovini na drobno in ob svojem županovanju lahko nekoliko bolj gosposko nosil.

»Torej, France Skala, vi ste nocoj na postaji stražili zaboje,« se dvigne župan izza mize, ko sta France in Schneider vstopila v pisarno.

»Da, na stražo sem moral, čeprav sem na bolezenskem dopustu.«

»Odgovarjajte samo na vprašanja. Znali mi boste torej razložiti, kako je nocoj iz tega zaboja zmanjkalo štiri kile riža?«

»Saj še vem ne, kaj sem stražil. Zaboji so bili; kaj je bilo v njih, tega pa ne vem. Tudi ne vem, če so bili prav ti. Več jih je bilo, tu so samo trije.«

»No, no, le ne prehitro, preveč hočete vedeti. Ali se morebiti niste kam oddaljili ali nemara zaspali, morebiti tudi samo za kratek čas?«

»To pa že ne. Pod čast bi mi bilo, če bi zaspal na straži, čeprav sem na bolezenskem dopustu in za stražo prav za prav nezmožen.«

»Ne bodite predrzni! Nekam veliko govorite o svojem bolezenskem dopustu. Vidite, sinoči so bili vsi zaboji polni in celi, danes je eden načet in zmanjkalo je štiri kile riža. Nocoj, France Skala, nocoj! No, ali že kaj veste?«

V Francetu je vrelo. Da bi jih vrag, saj jim človek ne more verjeti, da so res tehtali. Pa če so, so pa! No, župan vsaj naravnost vpraša, čeprav mu tudi to ne bo pomagalo, da bi kaj zanesljivega zvedel.

»Torej ne veste ničesar?« nadaljuje župan. »Sem stopite. Vidite, tukaj je deska

počena in žebelj je odletel; dobili smo ga poleg zaboja na tleh, zraven je bilo nekaj zrn riža. Vidite, tukaj se pozna, da je nekdo dvignil pokrov s predmetom, ki je moral biti zelo podoben bajonetu. Poglejte, vreča je prerezana. To je dotični človek lahko naredil z žepnim nožičem, ni pa izključeno, da je bil prav isti bajonet, ki je dvignil pokrov. Poglejte, France Skala, pogledajte in premislite.«

Franceta je zgrabila jeza. Kako se suče ta reva županska kakor kakšen preiskovalni sodnik, ki je ujel najbolj zakrknjenega tatu in vlomilca! In on zahteva priznanje od človeka, on, ki tako pravično deli aprovizacijo? Do pesti natanko, do zrna pravično, vse za uboge žrtve vojnega trpljenja — štiri kile riža, to je že bogastvo, mogla bi ga dobiti revna družina in bi ga jedla ves teden. O, kako pravičen je gospod župan! Francetu Skali se je v tem trenutku župan zastudil in komaj je še v njem gledal človeka. Topo je gledal predse, sprva ni ničesar odgovoril. A tudi župan je gledal vanj, široko stal, sklonjen nekoliko naprej, z rokami na hrbtu, obraz mu je pa prej sličil na zaničljiv nasmeh kakor na resnost. Franceta so bodle in dražile županove oči, da je nenadoma presekala molk.

»Gospod župan, vi govorite o mojem bajonetu. Jaz pa o vašem bajonetu, o vašem kuhinjskem nožu, o vaši pili, o vašem... Vi ste spravili že več kot štiri kile!!«

»V imenu postave! Vi žalite uradno osebo!« je stegnil stražmojster Pavel Schneider roke izza vrat po njem. »Tako vas v imenu postave pozovem, da govorite dostojno, sicer bom prisiljen, da vas aretiram.« Stražmojstru se svetijo oči, Franceta drži za roko, a ta se ne zmeni za njegove uradne grožnje, ampak gleda župana srepo in bojevito, kakor da je vsak hip pripravljen, da skoči vanj, ga oklofuta in mu spraska obraz.

Župana je ta Francetov izbruh očitno precej v živo zadel. Zbledel je in ni vedel, ali naj ga da zapreti, ali naj skoči vanj, ali naj se opravičuje. Tudi Schneider je vprašujoče gledal župana in čakal samo na njegov namig. Trenutek napetega molka je visel nad vsemi, vsak bi bil najraje zakričal.

»Nesramni ste! France Skala, saj veste, da je vojska in da z vami lahko naredim, kar hočem.«

»Predobro vem,« je skoraj zalajal Fran-

ce vanj. »A nimate do mene nikake pravice! Kdo se vojskuje — vi ali jaz?«

»No, no, no, pazite, France Skala, pazite na besede,« ga skuša miriti župan in nadaljuje bolj mirno. Očitno hoče ostati gospodar položaja in zato poskuša na drug, lepši način. Tudi misli, da bi tako stvar bolje uspela, kakor pa, če bi izsiljeval od Franceta priznanje z grožnjami. »No, saj vam prav nič ne očitam, da ste vi imeli prste zraven. Samo vprašati sem vas hotel, če vam je sploh kaj znanega o tem. Torej vi ne veste ničesar?«

France molči.

Nato župan čisto mirno:

»Pavel Schneider. Pripeljali boste še Krtovega s Slemena. Ta bi nemara utegnil kaj več vedeti.«

»Razumem, gospod župan. Takoj pojdem ponj,« se je okrenil stražmojster.

France je še vedno stal nepremično ob mizi in srepo gledal župana. Čisto zbledel obraz je imel in vse mišice so mu trepetale in stisnil je zobe. Potem je začel govoriti, prve besede potrto, potem je stopnjeval, nazadnje je vpil, da sta župan in stražmojster, ki je že vrata odprl, ostrmela.

»Pustite Krtovega s Slemena! Jaz sem odnesel riž, jaz! In mislim, da imam prej pravico do njega kakor vi. In vi ste ga že več pokradli kakor jaz!«

Stražmojster je osupnil, županu je obraz okamenel in zbledel. Nista si mogla razložiti tega Francetovega nenadnega priznanja in divjega izbruha. Župan je stal kakor v omotici in ni vedel, ali naj Schneiderju ukaže, naj Franceta takoj vklene, ali naj sam skoči vanj, ali naj molči. Očitek, da je sam več pokradel, kakor France, je udaril vanj kakor da ga je zadel kamen. Kako more to vedeti France Skala, kdo mu je to povedal, kje jemlje toliko poguma in predrznosti, da mu tako krivico zabrusi v obraz? Celo stražmojster ne ve, kaj bi počel. Kakor brez lastne misli in brez lastnega presodka čaka županovega povelja, pa naj bo kakršnokoli.

V sobi je spet dolg molk.

»Pojdite!« slednjič iztisne besedo župan. »Toda zapomnite si, France Skala, kdaj in kaj ste govorili!«

France Skala je brez besede stopil na cesto.

Vroč mu je bilo in vse mišice so mu drhtele. Z roko je šel čez čelo. Bilo je potno.

*

Čez dva dni — bilo je četrti dan Francetovega bolezenskega dopusta — je bil France Skala nenadoma poklican, da se mora takoj vrniti k svojemu polku. Poziv mu je prinesel stražmojster Pavel Schneider.

France Skala je po vsem tem, kar se je zadnje dni zgodilo, pričakoval kaj takega. Predobro je poznal župana in vedel, da mu ne bo ostal dolžan.

Žena je jokala in France je bil bled. Govoril je zelo malo.

Tudi mali Francek je jokal, ker mu oče ni naredil puške, da bi šel nad tistega, ki je očeta v ramo ustrelil.

France Skala je otroka tolažil, da bo kmalu prišel domov in da ne gre daleč. A otrok ni nehal jokati, ker je videl, kako mati joka.

Tisti dan je padal droben dež, prav kakor tisto noč, ko je France stražil riž. Po cestah je bilo za čevelj blata.

France Skala se je na postaji poslovil od svojih in se odpeljal.

Bila je jesen, dremotna, deževna, otožna jesen.

Nekega dne kmalu za tem je župan prišel k družini Franceta Skale in naznanil, da je dobil poročilo o Francetovi smrti. France je padel na fronti. Granata ga je raztrgala. Jokajočo ženo je župan povabil v občinsko pisarno in ji dal za prvo silo nekaj riža...

To je bilo štirinajsti dan Francetovega štirinajstdnevnega dopusta...

Bila je dremotna, deževna in otožna jesen...

Na grobu svetnice božjih cvetk

Po zapiskih s potovanja I. M.

V prijazni kapelici presv. Zakramenta na Avenue Friedland v bližini Arc de Triomphe v Parizu sem razbral z oglasa, da se vsako nedeljo od 6. junija do 17. oktobra letos vrše narodna francoska romanja v Lisieux, mesto sv. Terezije Deteta Jezusa, najbolj priljubljene svetnice našega časa. In koj sem se odločil, da se pridružim francoskim romarjem.

Ko sva v zgodnji jutranji uri hitela s soprogo proti kolodvoru sv. Lazarja, mi je pripovedovala zgodbo, zelo poučno za francoske razmere. — Na neki družabni prireditvi je omenila, da bi pred odhodom iz Francije rada šla obiskala Lisieux in počastila priljubljeno nebeško priprošnjico Malo Cvetko. Pa so se domačinke Francozinje kar po vrsti spraševale, kdo neki je Mala Cvetka in ugibale, kje bi utegnilo biti mestece Lisieux...

Kako sem bil zato prijetno presenečen ob posebnem vlaku, ki naj popelje 400 Parižanov na eno izmed 22 načrtno organiziranih enodnevnih romanj h grobu čudovite svetnice našega stoletja! V vlaku vse živo, veselo razpoloženo. Ni bilo sicer videti razkošno oblečenih dam, kakor jih je človek vajen srečevati noč in dan po pariških boulevardih, toda med preprostejše predmestne in mestne romarice in romanje so se uvrstile tudi številne meščanke, uradniki, učitelji, študentje. Umerjenost se jim razbere z obraza, tudi

v živahnosti so skromni, vsi naravni. Človek se kar hitro udomači med njimi.

Točno ob določeni uri (6.35) potegne vlak. Kakor v panju zaživi. Vzkliki odmevajo, pesem se oglasi. Francoska nabožna pesem, enoglasna, umirjena, za naše uho skoro preenolična. Kakor bi poslušal koralne speve v cerkvi. Taka pesem ne ogreje, kot naša, pač pa človeka zresni, poglobi.

S ponosom so mi pravili, da so ta romanja priprava na XI. narodni evharistični kongres, ki bo od 7. do 11. julija v Lisieuxu. Več ko teden dni je še manjkalo do otvoritve kongresa, pa so že vedeli vse podrobnosti: Kongres se vrši v Lisieuxu, ker se tam pravkar s prispevki celega sveta dozidava veličastna bazilika, ki bo štela med največje na svetu. Po načrtu bi se morale vršiti kongresne svečanosti že v novi cerkvi, toda radi neprestanih stavk, ki jih je povzročila zavožena politika vlade ljudske fronte, dela še niso dokončana, pa da se bodo slovesnosti vršile na prostem in v kriпти nove bazilike. Poseben dan je namenjen otrokom, skozi tri dni se bodo vršila zborovanja za odrasle ter bodo govorili najodličnejši francoski govorniki. Obravnaval se bo pomen Evharistije za apostolsko in javno delo sodobnikov. Posebej so s ponosom poudarjali, da bo sveti oče poslal na kongres svojega posebnega odposlanca v osebi svojega državnega taj-

nika kardinala Pacellija, ki bo vodil glavno procesijo zadnji dan kongresa ter blagoslovil baziliko sv. Terezike, dasi je šele v surovem stanju. Na glavni dan k glavnim svečanostim pričakujejo 7 kardinalov, 70 nadškofov in škofov ter nad 300 tisoč vernikov. In vsemu temu veličastnemu zboru bo spregovoril sv. oče Pij XI. po radiu iz Castelgandolfa. (Kakor sem pozneje zasledoval po časopisnih vesteh, so se vse njihove napovedi spolnile; veličastni kongres je celo prekosil njihovo pričakovanje.)

In še smo se razgovarjali. Zlasti me je zanimal mladi voditelj žosistične skupine iz Pariza. »Danes nas je v Franciji 200 tisoč, jutri moramo zaseči še ostalih dvoje milijonov mladih delavcev v svoje vrste.« To je beseda! In če sodim po uspehih njihovih belgijskih in portugalskih tovarišev, jo bodo uresničili. Pa saj jo morajo, ko je v njih toliko poguma, toliko ognja! Da, prav je imel De Las Casas na kongresu krščanskih sindikalistov letos v Parizu, ko je zagotovil, da je katoliška Francija v zadnjih 10 mesecih napredovala bolj kot v zadnjih 10 letih... In k temu niso najmanj pripomogla lisieuxska romanja.

Vlak hiti po rodovitni Normandiji. Pokrajina ne nudi posebne slikovitosti, prevladuje poljedelstvo. Manjših vasi skoro ni, povsod ob progi brzimo mimo majhnih ali večjih mest, tu pa tam vidimo industrijske naprave. Brzimo pa zares, dasi je to ena izmed redkih državnih prog: 192 km prevozimo v 2 urah 21 minut, povprečno torej nad 90 km na uro, dasi imamo štiri postanke, med temi dva daljša. Proga je dvotirna in kar zapovrstjo vozijo na drugem tiru v nasprotni smeri ekspresni vlaki; posebej sem postal pozoren na enovozovne motorne vlake, ki kot blisk švignejo mimo nas z rezkim piskom; saj tudi vozijo skoro še enkrat hitreje kot mi. Vlaki so tako pogostni, ker je to smer velikih letoviških krajev Normandije in ob morju: Caen, Trouville itd. Manj imoviti Parižani gredo seveda v manjša središča in povsod jih vidimo po parkih in mirnih poljskih potih na jutrnjem sprehodu.

V Essexu in Esquignuiju vstopijo novi potniki. Pozdravljanje, živahna veselost, petje znova in znova.

Štiri minute pred deveto smo v Lisieuxu. Že od daleč nas pozdravlja nova bazilika na griču nad kolodvorom. Vsa je še v odrih. Do nje grade široko avenijo prav iz središča mesta; cela vrsta stavb

se je morala umakniti cestišču. Kolodvor povečavajo in preurejajo. Z novimi stavbami bo mesto dobilo povsem drugo lice. Mirno, skromno normandijsko mestece postaja pač središče zanimanja vsega krščanskega sveta. Ne radi kakega spomenika, slavne bitke, velikega pesnika ali znanstvenika, ki bi ga morda dalo, ampak radi slave skromne, v življenju tako nepoznane Terezije Martin.

V misel nam sili kratki, pa vsebinsko tako bogati tek njenega zemskega življenja. Nikdo bi ga ne opisal, skoro nikdo ne spominjal, da si je ni izvolil božji Zenin za svojo posebej ljubljeno nevestico. Tako pa v stotisočih izvodov tiskano »Zgodbo neke duše«, življenjepisov njenih je izšlo več kot o najslavnejših pesnikih, kraljih in vojskovodjih svetovne zgodovine. Pa je bila le skromna redovnica, ki je v 24. letu zemskega življenja umrla 30. septembra 1897, torej prav pred 40 leti. Taka je bila volja Neba, ki ji je dovolilo nešteto cvetk, da jih je sipala in jih dan na dan še vedno siplje nad nas uboge zemljane...

Skoro ne vidim skromnega življenja po mestnih ulicah, ob strani puščamo kričeče izložbe prodajalcev manj ali bolj ličnih spominskih predmetov in nabožnih spominkov. Kakor po vseh božjih potih. Naša misel hiti k središču znamenitosti, proti Karmelu. Ob levi stoji stari karmelski samostan, ki služi danes za razne katoliške organizacije, še nekaj korakov, in že smo prilični cerkvi in pri Karmelu, ki je z vhodom postavljen levo od svetišča in se razteza z raznimi zgradbami ob malem potočku v notranjščino obsežnega samostanskega vrta. Na prednjem prostoru med cerkvijo in samostanom nas pozdravi krasen kip svetnice, delo nekega samostanca iz Solignyja, ves obdan s svežim cvetjem. Hitro razpoznamo, da smo na kraju, ki je cilj pobožnih želja nešteti častilcev in častilk Male Cvetke z vseh delov sveta od Francije do zadnjega otočka v Tihem oceanu.

Cerkvica je zgrajena v renesančnem slogu, fasada je pa renovirana pred kakimi 15 leti. Zunanjščina in notranjščina je nenavadno čista, svetla.

Že ob prvem koraku vzbudijo našo pozornost lepa barvna okna, ki pestro vpodablja dogodka iz življenja svetnice. Na zadnjem razberemo podobe mož, ki so sodelovali pri njenem svetniškem procesu: Pij X., ki ga je uvedel, Benedikt XV., ki ga je dovedel do stopnje blaženstva,

Pij XI., ki ga je zaključil s svetniškim proglasilom l. 1925 ter msgr. Lemonnier, krajevni škof, ki si je pri vsem delu pridobil prav tako velikih zaslug. Na stranskih oknih je na enem vpodobljen prizor, ko prejema Terezika očetov blagoslov pred odhodom v samostan, na drugem, ko kleči pred sv. očetom Leonom XIII. in ga prosi, da bi ji dovolil že petnajstletni oditi v Karmel. Slednje je bilo izdelano na stroške katoličanov iz Jamajke in Paname.

Cerkvica ima štiri kapelice z lepimi oltarji. Darovali so jih katoličani raznih dežel. Tako razberemo po napisih, da so kapelo sv. Mihaela izdelali irski vojaki med svetovno vojno, za kapelo sv. Terezije so zbrali sredstva Američani, kapela svetega Jožefa je dar Kanade, kapela sv. Janeza od Križa je pa postavljena v spomin sestre svetnice m. Izabele, ki je umrla leta 1914. Tudi okna kapelic lepo vprizarjajo življenje in čudežna dela svetnice.

Na desni strani prezbiterja je klavzura v obliki železne ograje, ki je zastrta in za katero prisostvujejo redovnice službi božji. Tu je nešteto ur premolila Terezika, tu je tolikokrat s tako hrepenečim in dobro pripravljenim srcem prejemale svojega Ženina.

Naše zanimanje je posvečeno v prvi vrsti kapelici, ki hrani relikvije svetnice. Saj skoro ne vidimo krasnih barvnih stekel, ki upodabljajo tiste čudeže, ki so služili za dokaz svetništva v beatifikacijskem procesu. Zagledamo krasen kipec Jezuščka, o katerem je tolikrat zapisala v svojih spisih, da ga je okrasila s svežim cvetjem. In razpelo, ki ga je imel duhovnik, ki ji je podelil poslednje olje. Relikvije so v velikem marmornem sarkofagu, ki ima sprednjo steno stekleno in za katero vidimo svetnico v naravni velikosti, izdelano iz kamna, ležečo na tleh in objemajočo križ, odet s cvetjem — sliko, ki smo jo tolikokrat videli, pa nam je vedno nova in zanimiva in ki zlasti na tem svetem kraju močno učinkuje. Človek se zamisli, misel podi misel, čas mineva, srce je polno. Molimo. Za svoje skromne zadeve, za velike potrebe naše domovine, za našo organizacijo, za rast katolištva v nas, za vse, ki so nam priporočila dali na pot. Nisem sentimentalen in tudi v takih trenutkih ne izgubim vlade nad svojimi čutili, vendar ne morem in ne morem se otresti vtisa, da je v bližini velike svetnice vladal tako prijeten duh po svežem cvetju... Da bi ga nam nasula za vse, ki smo jo prosili zanje!

Na porti karmelskega samostana nakupimo spominčkov in dobimo nekaj relikvij, priporočimo svoje potrebe in zadeve znancev in prijateljev molitvam redovnic.

Pot nas vodi k veličastni baziliki, ki se dokončava in bo v kratkem posvečena. Mogočna stavba, ki bo štela med največje cerkve na svetu, je grajena po oblikah cerkva sv. Petra v Rimu. Notranjščina še ni izdelana. Zato se podamo v kripto, ki je vsa bogato okrašena s freskami in mozaiki. Verniki pobožno kleče pred relikvijami svetnice, skupine molijo in prepevajo nabožne pesmi.

Za cerkvijo je na gričku krasen križev pot s kamenitimi skulpturami, ki celotno sliko spopolnjuje in jo dovršuje, ko na vrhu griča nad cerkvijo kraljuje mogočna skupina križanja v nadnaravni velikosti.

Nekaj me je pa iznenadilo. Ko se bliža poldan, te vsiljivi gostilničarji in njihovi pomočniki kar začno vleči ta sem, drugi tja in vsak hvali svojo kuhinjo ali poudarja nizke cene. Sodobnih gostišč ali hotelov ni, zato se odločiš pač slepo. Mi nismo zadeli najboljše. Niti normandijska narodna pijača iz sadjevca, ki jo povsod tako hvalijo, na vso slabo voljo ni dišala.

Ob enim popoldne otvorijo v samostanu za kakšne pol ure razstavo predmetov, ki jih je rabila Terezija za življenja ali ki nanjo nabolj spominjajo. Skoro nerad sem šel tja, ker je vse to vendar preveč telesno. Mislil sem na to, kako je nekoč v milanski stolnici odbijajoče name vplivalo razkazovanje relikvij sv. Karla Boro-mejskega. No, pa je tudi tu končno le zmagala radovednost.

Tu vidiš njeno obleko, njen korni plašč, veliko črno ogrinjalo, ki ga pri gotovih opraviilih nosijo redovnice, ogrinjalo, ki ga je nosila Terezija, ko je stopila v samostan, dalje njeno krstno obleko in obleko, ki jo je nosila pri prvem obhajilu. Potem cvetje. Šopek, ki ga je sestavila sama za Jezuščka in dvoje lepih venčkov, ki jih je še zadnje dni svojega življenja spletla in namenila za Marijino podobo. In še lilije, ki so odevale njeno telo v smrti, in lepo zeleno palmo. Čudovito je vse ohranjeno, kot sveže. Ohranjeni so tudi njeni bujni svetli lasje, ki jih je darovala Jezusu, ko je stopila v samostan. Pa njena delovna miza, dva likalnika, s katerima je likala cerkveno perilo kot samostanska zakristanka in paleta z barvami, s katerimi je tako rada slikala, na stojalcu pa lična slika Dobrega pastirja, ki trka na vrata, njeno lastno delo. In

še veliko razpelo in predmeti, s katerimi je mrtvičila svoje telo.

Ko odhajamo iz dvorane, nas iz ozadja pozdravlja velika slika svetnice, najbolj verni njen življenski izraz, delo slikarja Roybeta, dar barona Gérarda, francoskega narodnega poslanca, lisieuxskemu Karmelu.

In še na dioramno nas opozorijo francoski tovariši, to je na zbirko prizorov, ki v kar moči naravni izdelavi kažejo glavne dogodke iz življenja svetnice. Bežno pregledamo posamezne oddelke od njenega krsta v alençonski cerkvi preko mla-

dostnih doživljajev do samostanskega življenja in dela in končno do njene svete smrti. Skoro preveč naravnosti je v tem muzeju in nas utruja, dasi ga hvalijo kot edinstveno tovrstno delo na svetu.

Dovolj je vtisov, preveč je misli. Kar hitimo proti kolodvoru in na vlak, ki zdrvi proti Parizu. Na nismo v vlaku, nismo med romarji, ki veselo prepevajo nabožne pesmi in se živahno razgovarjajo, ampak še vedno v skromnem lisieuxskem svetišču in ob grobu nebeške sejalke rož. Ko je čas tako hitro minul, pa smo ji imeli toliko, toliko povedati in jo za toliko prositi.

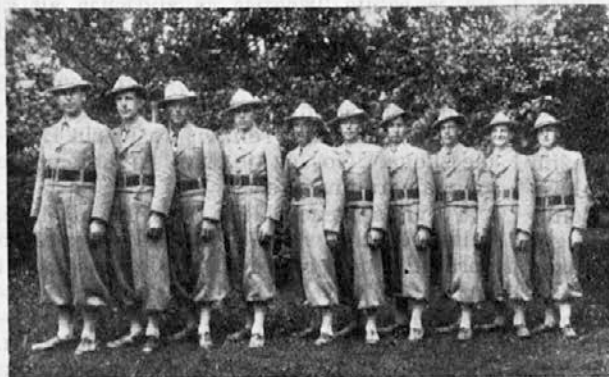
MED SLOVENSKIMI FANTJI

SODRAŽICA

Čas je, da se tudi o nas kaj bere v »Kresa«, saj smo organizacija z nad 80 članstvom. Žila življenja bije v naši dolenjski prosvetni družini. Posebno novo ustanovljeni fantovski odsek in dekliški krožek se živahno gibljeta, da se dobro izkoristijo dolgi jesenski in zimski večeri. Pravo družinsko ognjišče je zopet postala skromna, a lepa dvorana, iz katere imajo starejši veliko lepih, pa tudi nekaj bridkih spominov (n. pr. nasilni pečati). Zdi se, da danes sodraški katoliški prosveti sije ugodno

so res pravi kras društva in si jih fantje ob priliki nastopov s ponosom oblačijo. V preteklem poslovnem letu je naše prosvetno društvo osnovalo knjižnico in za začetek kupilo 160 knjig. Zasluga za knjižnico, kakor tudi za ostali napredek gre v prvi vrsti častitemu gosp. kaplanu Rafku Fabijaniju, ki je središče sodraške katoliške prosvete. Bog ga podpiraj in ohrani tako požrtvovalnega v naši sredini še mnogo let!

Ta vidni napredek našega društva nasprotnike silno boli. Zato nas tudi od sestankov domov grede izzivajo in napadajo. A mi se

Sodraški fantje v krojih. (Odsek v Sodražici ima na Dolenskem največje število uniformiranih članov.)

solnce. Skoro tedenski sestanki in pevske vaje, tedenska telovadba, živahnost in navdušenje fantov — vse to nam je nada v bogato bodočnost. In to pestro domače fantovsko življenje je našlo odmeva tudi pri tistih fantih, ki niso še v nobenem taboru. Kar sami se priglašajo, in to so mlajši, v katerih je še nepokvarjena duša in srce.

Težave so pri nižjem naraščanju, ki se še nekoliko pod vplivom strahu pred učiteljstvom, ki je našim načelom neprijazno. Upamo pa, da bo tudi ta strah prenehal.

Za Krekov tabor pri Sv. Gregorju smo si nabavili 11 novih fantovskih krojev, katere so navdušeni fantje plačali iz svojega. Kroji

tega ne strašimo — prav nasprotno, še bolj pogumno in požrtvovalno delamo, ker vemo, da smo na pravi poti. Fantovski odsek in dekliški krožek je brezplačna šola, ki je velikega pomena za posameznika in ves naš narod. Bog živi!

Fr. Košir.

VSEM FANTOM PO ODSEKIH
IN VSEM BRALCEM »KRESA«
VESEL BOŽIČ IN SREČNO
NOVO LETO 1938!

Uredništvo

Uprava

Prav ob zaključku lista je izšla zelo pomembna knjiga:

Dr. Alojzij Odar, Temelji organizacij. — Uvrščena je v zbirko »Naša pote«

Delo toplo priporočamo v študij in razpravljanje na sestankih. Vsak organizator, vsak delavec v naših društvih in odsekih jo mora imeti vedno pri sebi. O tej knjigi bo naš list še poročal. Zaenkrat svetujemo: Naročite in proučite!

UREDNIKOVA BESEDA

Vsaj za konec leta bi urednik rad prišel do besede. Zlasti ker konec leta pomeni konec njegovega urednikovanja.

Hvala Bgu, bo rekel ta ali drugi med bralci, pa tudi med »pisatelji«. Nov duh, nova vsebina, nova presoja doposlanih prispevkov.

Prav tako hvali Boga in še morda bolj iskreno ga hvali urednik. Ne kakor bi urejevanje lista bila nehvaležna naloga. Nasprotno, med najljubša dela vsega prostega časa je štel vedno pripravo našega fantovskega glasila. Toda, težko je bilo vsem ustreči tekom teh nekaj let urejevanja lista. Sprva da je premalo leposlovnega berila, potem da ga je vse preveč, so menili prvi. Nekaterim se je zdel list preveč suhoparen, drugim preučen, tretji so pa rekali, da ne najdejo nič novega v njem. Kakor se je godilo tistemu Ribničanu, ki nikakor ni mogel zajahati konja, pa je prosil vse svetnike, naj mu priskočijo na pomoč; zagnal se je — in padel preko konja; zato se je koj odločil, da bo bolje, če polovica svetnikov s svojo pomočjo odneha... Ali še boljše kot se je zgodilo tisti stari babi, ki je bila obsojena na smrt; sprva so ji vešala bila prenizka, ko so ji povišali, so bila previsoka; samo pravšna niso bila nikoli...

Svojim prijateljem, ki so me pri delu za naše lepo fantovsko glasilo podpirali, se moram na tem mestu najlepše zahvaliti. Morda jim kak ukrep ni bil vedno po volji; pa komu se prav vse želje izpolnijo? Na splošno smo se pa razumeli in naše skupno delo nikakor ni ostalo brez uspeha.

V letošnjem letniku smo objavljali prekrasno Oberkoflerjevo trilogijo Trije božji fantje v mojstrskem prevodu Janeza Puclja. Delo pa še ni zaključeno, kakor ste gotovo že iz razporeda razbrali. Drugo leto pride na vrsto tretja povest, ki je najdaljša in prav tako zelo lepa. Zares nam je lahko v ponos, da bomo v celoti objavili ta biser mladinskega fantovskega slovstva.

Urednik bo drugo leto lahko izbral za drugo povest med izvirno novelo s kočevskega Hiša v šahnu izpod peresa našega prijatelja in sodelavca, mladega pisatelja Ivana Čampe (Vane Betkin), pa med lepim prevodom povesti Nonvežana Björnsterne Björn-sena Anže, ki jo je poslovenil prav tako Ivan Čampa.

Povedal sem že nekoč, da hranim v arhivu še nekaj pesmi Freda Karena (Iz-poved izgubljenega sina, Bolnik, Regrut, Novi klic, Ob neznančevem grobu), Jožeta Cukale (Učenci), Janeza Tominca (V viharju, Ko sanjal sem, Veliki čas, Baklonosc). Tem se je pridružilo še nekaj novih pesnikov in pripovednikov (Franc Železnik, Habjan Vladimir, Franc Jeza, Šivic Albin): Vsem se moram oprostiti, da sem njihove prispevke ponajveč radi pomanjkanja prostora odlagal od številke do številke, nazadnje pa odložil na uredniško mizo svojega naslednika.

Tri razprave so bile namenjene za zadnje številke letnika, pa prav tako niso našle prostora. Prvo je napisal Peter Križman o družini, drugi dve sta pa izpod peresa našega najpridnejšega letošnjega sodelavca Vitka Museka; prva razpravlja sistematično o komunizmu, druga označuje fašizem kot nasprotnika krščanstva. Tudi ti sestavki bodo skoro gotovo prišli drugo leto prav kmalu na vrsto. Sicer pa čakanje tu ne škoduje, saj najplemenitejše sadje tudi pustimo, da se uleži in tako pridobi na vrednosti.

Vsem sotrudnikom ponovno prav iskrena hvala, ki pa naj bo obenem prošnja, da ostanejo zvesti še za nadalje našemu lepemu fantovskemu glasilu. Bog živi!

Urednik.

Domača slovenska zavarovalnica je

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

**v Ljubljani v lastni palači ob Miklošičevi
in Masarykovi cesti**

Telefon 25-21 in 25.22.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA:

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in vseh župnijah v Sloveniji. Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

r. z. z neom. z. - Ljubljana, Miklošičeva c. 6.,
v lastni palači,

obrestuje hranilne vloge
najugodnejše.

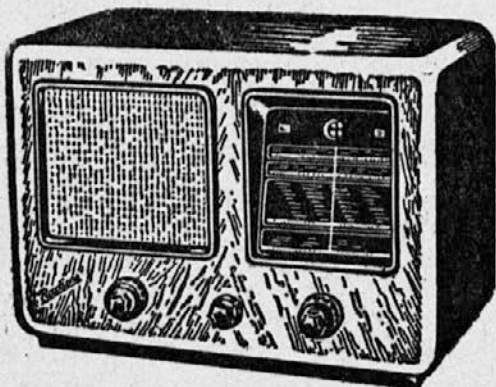
NOVE VLOGE vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%, proti odpovedi 5%

ZNAMKE *Radione's* APARATI

SO BILI ZMERAJ VODILNI.

TIPE ZA LETO 1938 PA PREKAŠAJO VSE, KAR JE DOSE-
DAJ PRINESLA RADIJSKA TEHNIKA.

ZAHTEVAJTE TAKOJ PROSPEKT številka 38 M
OD GLAVNEGA ZASTOPSTVA.

Radione 638 a

„RADIO“

reg. zadruga z o. z.

V LJUBLJANI
MIKLOŠIČEVA C. 7

Telefon 3190